

Protocol sociale veiligheid

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Belang van een protocol voor sociale veiligheid	4
1.2	Uitgangspunten	4
1.3	Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling	4
1.4	Leerlingvolgsysteem	4
2.	Begripsomschrijving.....	5
2.1	Wat is pesten?	5
2.2	Rolverdeling bij pesten	5
2.3	Signalering	5
3	Aanpak.....	6
3.1	Preventief	6
3.2	Curatief	7
4.	Organisatie	8
4.1	Contactpersonen	8
4.2	Scholing	8

1. Inleiding

Op de H. M. van Randwijk vinden wij het belangrijk dat kinderen op een adequate manier met elkaar en volwassenen (leren) omgaan. Pesten komt helaas in vele vormen en op alle leeftijden voor. Het pesten op onze school wordt gesignaleerd en serieus aangepakt. Daarom is een beleidsplan sociale veiligheidsbeleid van belang. Het doel is een integrale aanpak van alle betrokken partijen, het pesten stoppen en dat de gepeste leerling zich veilig voelt op onze school. De school heeft een vertrouwenspersoon, leerkracht van de school, en een aanspreekpunt sociale veiligheid, de intern begeleider.

In dit sociale veiligheidsbeleid staat in een stappenplan beschreven op welke wijze pesten (waaronder digitale vormen van pesten/ cyberpesten) te herkennen is en hoe preventief en curatief wordt opgetreden. Het stappenplan treedt in werking, wanneer de leerkracht van de gepeste leerling van mening is, dat er geen sprake meer is van preventie of inventarisatie van het pesten. Zodra dit stappenplan gehanteerd gaan worden, is het van belang dat alle stappen ondernomen worden in de juiste volgorde. Van de leerkracht wordt verwacht, dat hij of zij de stappen in gang zet. Als de leerlingen aangeven bij een andere leerkracht meer vertrouwen te vinden, zal de betreffende leerkracht het overdragen en wordt diegene drager en verantwoordelijke. Er dient een dossier aangemaakt en van elke stap een korte verslaglegging te maken.

Het sociaal veiligheidsbeleid kent 2 delen. Het preventieve deel (hoofdstuk 3.1) en het curatieve deel (hoofdstuk 3.2) In beide hoofdstukken is een uitwerking van de aanpak te vinden. Bij iedere stap die genomen wordt, wordt in acht genomen, dat als het probleem zo ernstig is en intern op school de benodigde vaardigheden voor succesvolle aanpak ontbreken, er hulp van een extern bureau ingeschakeld moet worden. Ook bij groepsproblematiek dient dit plaats te vinden, hiervoor is dit sociale veiligheidsbeleid niet geschikt.

In hoofdstuk 1 wordt het belang van het protocol sociale veiligheid beschreven. Er worden uitgangspunten omschreven van aanpak, methode die ingezet wordt in de groepen en het leerlingvolgsysteem sociale emotionele ontwikkeling wordt belicht.

Hoofdstuk 2 betreft een begripsomschrijving van pesten en de signalen hiervan.

1.1 Belang van een protocol voor sociale veiligheid

Veel basisschoolleerlingen worden gepest. Dit is een probleem dat het welzijn en de ontwikkeling van kinderen ernstig bedreigt. Kinderen horen zich veilig en geborgen te voelen op school. Alleen dan kunnen ze zich ontwikkelen in een vertrouwde omgeving. Wij willen dan ook een sociaalpedagogisch klimaat creëren waarin ieder kind zich ondersteund, betrokken, veilig en geaccepteerd voelt.

1.2 Uitgangspunten

- Op onze school mag iedereen zijn wie hij/zij is. Iedereen is uniek en daarom accepteren wij verschillen.
- Wij geloven in de kracht van de groep. Pesten is een groepsproces en pesten wordt bij ons daarom in de groep opgelost.
- Een medeleerling heeft de verantwoordelijkheid om pestgedrag van anderen bij de leerkracht te melden. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.
- Een goede samenwerking en communicatie tussen ouders en school. Betrokkenheid is belangrijk.
- De leerkrachten beseffen dat leraren het goede voorbeeld moeten geven.
- Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen
- Door regels en afspraken duidelijk en zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.
- Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan.

1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling

Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling hanteren wij KiVa. Dit is een schoolbreed programma gericht op positieve groepsvorming en het verbeteren van de sociale veiligheid. Gedurende het schooljaar behandelen we 10 thema's. De thema's gaan over positieve groepsvorming en het voorkomen van pesten. Kinderen krijgen meer inzicht in wat pesten is en wat zij ertegen kunnen doen.

1.4 Leerlingvolgsysteem

Wij gebruiken Kindbegrip vragenlijsten en de leerling vragenlijsten vanuit Parnassys om zicht te krijgen op de sociale veiligheid in de groep en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. In oktober van elk schooljaar is er een meting. Onze leerlingen vullen dan een vragenlijst in. Aan de hand van de vragenlijst wordt een rapport gemaakt dat een beeld geeft van het klimaat in de groep. Op basis van deze informatie ondernemen wij, mocht het nodig zijn, gerichte acties om te zorgen voor een fijnere sfeer. Vanuit het oogpunt van groepsvorming denken wij wel dat de weken rond de herfstvakantie heel geschikt zijn. De klas heeft zich ontwikkeld tot een groep. Een mooi moment om als leerkracht je licht over de sociaal-emotionele competenties van de leerlingen te laten schijnen.

Er is voor leerkrachten de mogelijkheid om naar inzicht een tweede keer de vragenlijst in te vullen voor kinderen die de eerste ronde opvielen of de hele groep. De kinderen vullen na de voorjaarsvakantie in groep 5 t/m 8 allemaal de vragenlijst een tweede maal in.

2. Begripsomschrijving

2.1 Wat is pesten?

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet goed kan verdedigen. Met **herhaaldelijk** wordt bedoeld dat het kind steeds het mikpunt van gemene en kwetsende opmerkingen of handelingen is. **Opzettelijk** betekent dat iemand bewust verdriet is aangedaan. Naast deze kenmerken is er bij pesten sprake van een **machtsverschil**. Pesters zijn sterker dan slachtoffers. Daardoor kunnen slachtoffers zich niet goed verdedigen.

Er zijn verschillende vormen van pesten. Wij onderscheiden

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen;
- Materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen;
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken;
- Relatieveel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden;
- Digitaal pesten: alle vormen van pesten die online plaatsvinden, zoals op Facebook en WhatsApp.

2.2 Rolverdeling bij pesten

In een peestsituatie heeft elk kind een bepaalde rol. De rol geeft aan hoe de kinderen zich op dat moment gedragen. Bij het gebruik van deze rollen is het belangrijk om te weten dat kinderen niet een bepaalde rol hebben, maar zich gedragen op een manier die bij een bepaalde rol past. Welke rol een kind aanneemt kan ook verschillen per situatie. De verschillende rollen die wij onderscheiden bij pesten zijn:

- Pester: initiatiefnemer van het pesten;
- Assistent: doet actief mee met de pester, maar speelt geen hoofdrol in het pesten;
- Versterker: doet niet direct mee met het pesten, maar geeft de pester positieve feedback door toe te kijken of te lachen om het pesten;
- Slachtoffer: het gepeste kind;
- Verdediger: steunt en komt op voor het slachtoffer;
- Buitenstaander: weet van het pesten af, maar grijpt niet in.

2.3 Signalering

Het is niet makkelijk om pesten vroegtijdig te signaleren. Onderstaande signalen kunnen erop duiden dat een kind pest of gepest wordt, maar dat hoeft niet. Mocht er sprake zijn van één van de onderstaande gedragsveranderingen is het belangrijk alert te zijn. Het is voor ouders erg belangrijk kennis te nemen van onderstaande signalen. Veel signalen zijn namelijk vooral in de thuissituatie zichtbaar.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een kind gepest wordt.

Het kind:

- is bang om naar school te gaan of wijkt af van de normale (fiets)route;
- vraagt steeds of het met de auto naar school gebracht kan worden;
- wil om onduidelijke redenen thuis blijven;
- klaagt (vaak) 's ochtends, wanneer hij of zij naar school moet, dat hij of zij ziek is;
- komt thuis van school met vieze of kapotte kleren of rugzak;
- raakt steeds spullen kwijt;
- raakt vaak zakgeld kwijt, vraagt vaak om geld of steelt het (om aan de pester te geven);
- trekt zich terug, is stil en lijkt zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn;
- is angstig en gespannen;
- is zijn of haar eetlust kwijt en zegt dat het eten niet smaakt;
- heeft nachtmerries of huilt zichzelf in slaap;
- heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen;
- is chagrijnig, snel boos of lastig;
- is vaak alleen en brengt geen vriendjes meer mee naar huis;
- weigert te vertellen wat er aan de hand is of geeft ongeloofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsverandering.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een kind pest.

Het kind:

- doet op een overdreven manier stoer;
- is tegendraads en opstandig;
- kan zich niet inleven in de gevoelens van een ander;
- roddelt of verspreidt vervelende geruchten;
- is agressief;
- heeft slechte schoolprestaties.

3 Aanpak

Het team van de H.M. van Randwijk probeert een veilig sociaal klimaat op school te creëren door pesten te voorkomen (preventief) en tegen pesten op te treden als het zich toch voordoet (curatief).

3.1 Preventief

KiVa-lessen

Wij streven ernaar om, in elke groep, één keer in de twee weken een KiVa-les te geven. Deze lessen zijn gericht op het preventief werken aan groepsvorming en het bieden van een veilige leeromgeving. De lessen zullen de ontwikkeling van sociale vaardigheden van kinderen stimuleren die ze nodig hebben om een groepsnorm tegen pesten te kunnen creëren. De lessen uit het KiVa-programma zijn onderverdeeld in tien thema's, zoals gevoelens, iedereen is uniek en herken pesten. We laten tijdens elk schooljaar alle thema's terugkomen, zodat alle onderwerpen die kunnen bijdragen aan een positief pedagogisch klimaat aan bod zijn gekomen.

Omgangsregels

Op onze school heeft elke groep een KiVa-contract opgesteld. Voor de groepen **1 tot en met 4** gaat het om de volgende omgangsregels:

1. We willen samen een groep zijn want dat is fijn;
2. We horen er allemaal bij: ik, hij en ook jij;
3. We verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal;
4. We gaan goed met elkaar om;
5. We helpen elkaar;
6. We komen voor elkaar op.

Voor de groepen **5 tot en met 8** gaat het om de volgende omgangsregels:

1. We doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect;
2. Samen maken wij er een fijne groep van;
3. We praten met elkaar (en gebruiken daarbij ik-taal);
4. We willen dat pesten stopt;
5. We gaan goed met elkaar om;
6. We helpen elkaar;
7. We komen voor elkaar op.

Het KiVa-contract is door alle leerlingen ondertekend en hangt in elke klas. Er wordt regelmatig verwezen naar de regels. In situaties waarin het nodig is wordt het contract erbij gepakt.

Groepsgesprekken

In elke (bovenbouw)groep van de H.M. van Randwijk vindt elke week een preventief groepsgesprek plaats. Tijdens deze gesprekken wordt de sfeer in de klas besproken. Wij streven er naar de leerlingen zelf verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep. Tijdens de groepsgesprekken proberen we te zorgen dat leerlingen zelf met oplossingen en ideeën komen.

Contact met ouders

Contact met ouders/verzorgers vinden wij belangrijk. We houden ouders daarom regelmatig op de hoogte van de groepssfeer in de klas, ook als deze goed is! Door middel van de nieuwsbrief weten ouders wat er speelt op school. Gedurende het schooljaar ontvangen ouders daarnaast tips om met hun kind te praten over hoe het gaat op school. Aanvullende informatie over pesten en tips voor thuis kunnen ouders ook vinden in de online KiVa-oudergids. We stimuleren ouders contact met ons op te nemen mochten zij zich zorgen maken over hun eigen kind of een ander kind op school.

3.2 Curatief

Signalering

De curatieve aanpak begint bij de signalering. Grensoverschrijdend gedrag bestaat niet alleen uit pesten. Kinderen kunnen ook ruzie maken of in een conflict terecht komen. Daarnaast is het ook mogelijk dat kinderen elkaar plagen of dat er sprake is van een misverstand. Op basis van onze definitie van pesten bekijken wij elke situatie vanuit het volgende perspectief:

- Gebeurt het met opzet (intentioneel)?
- Kan het 'slachtoffer' zich verdedigen (machtsverschil)?

- Hoe “erg” (intens) wordt het ervaren?
- Gebeurt het steeds opnieuw (stelselmatig)?

Hulp intern en extern bij peestsituaties

Als er zich peestsituaties voor doen in de groep is de groepsleerkracht verantwoordelijk voor het onderzoeken en oplossen van peestsituaties. De leerkracht kan hierbij bijgestaan worden door intern begeleider en directie. Ook kan er externe hulp worden in geroepen door bv schoolmaatschappelijk werk. Op individuele basis kunnen kinderen deelnemen aan Rots en Water trainingen. Dit maakt deze leerlingen sterker als individu. Dit alles op de groeps sfeer veilig te houden of te maken.

Groepsgesprekken

Als zich daadwerkelijk (pest)problemen voordoen kan dit in de groep worden besproken. De leerkracht schat in of de groeps sfeer veilig genoeg is om een gezamenlijk gesprek te houden. Niet alle problemen kunnen in de groep worden besproken. Een groepsgesprek over pesten vindt alleen plaats wanneer het pestslachtoffer daarmee instemt.

Pestcirkel

In ieder groep is er een pestcirkel. Hierop staan de stappen om met elkaar in gesprek te gaan. De leerkrachten gebruiken deze stappen om pest gedrag bespreekbaar te maken.

Herstelaanpak

Als het pesten ondanks de gemaakte afspraken toch doorgaat wordt de herstelaanpak ingezet. De leerkracht en de intern begeleider gaan een gesprek aan met de pestende leerling. Daarnaast wordt er een plan opgesteld.

Inlichten ouders

De ouders van de gepeste leerling worden ingelicht op het moment dat de school besluit dit nodig is. Ouders worden ingelicht dat hun kind pest op het moment dat de school besluit dat dit gezien de peestsituatie nodig is. Mochten kinderen zich vervolgens niet aan de gemaakte afspraken houden, dan worden ouders uitgenodigd voor een gesprek op school.

4. Organisatie

4.1 Contactpersonen

De H. M. van Randwijk heeft de intern begeleider en de directie als contactpersonen voor de leerkrachten en ouders. Er is op onze school ook een vertrouwenspersoon aanwezig. Kinderen kunnen bij deze persoon terecht als hier noodzaak toe is. De vertrouwenspersoon is een bekende leerkracht voor de kinderen.

4.2 Scholing

De leerkrachten die werkzaam zijn op onze school hebben de Kiva training gevolgd of zullen dit binnenkort doen. Tijdens deze training zijn de nieuwste inzichten over pesten en de innovaties van het Kiva programma gepresenteerd. Onze school streeft ernaar om iedere twee jaar de leerkrachten bij te laten scholen.